

Формування читацької грамотності в умовах дистанційного навчання

Леся Гапон, PhD
14.05.2020, ТКМЦНОІМ

План

1. Читацька грамотність і читацька компетентність.
2. Читацька компетентність як ключова і предметна.
3. Вимірювання рівня сформованості читацької грамотності у міжнародному дослідженні PISA.
4. Цифрові методи організації читацької діяльності.

Читацька грамотність –

це здатність учня / студента сприймати, аналізувати, використовувати й оцінювати письмовий текст задля досягнення певних цілей, розширювати свої знання й читацький потенціал, а також посилювати свою готовність брати активну участь у житті суспільства.

Національний звіт міжнародного дослідження якості освіти PISA2018

Сформованість читацької грамотності, вимірює авторитетне міжнародне дослідження PISA.

2018 року Україна вперше взяла в ньому участь.

Результати PISA-2018 в Україні

1. В Україні базового рівня читацької грамотності не досягли 25,9 % підлітків.
2. Менше 4 % учасників проєкту досягли найвищого рівня.
3. Кожен четвертий 15річний учень в Україні має низький рівень читацької грамотності.

NB! Прийнятним показником вважають, якщо базовий рівень не демонструють до 15 % учасників дослідження.

Авторитетне міжнародне дослідження має на меті не оцінювання засвоєння шкільної програми учнями, а їхню здатність застосовувати навчальні здобутки в життєвих ситуаціях.

Валентина Новосьолова, PhD
Уроки PISA-2018:аналіз результатів та методичні поради
учителям української мови та літератури

PISA вимірює сформованість читацької грамотності,
що передбачає досягнення базового рівня читацької
компетентності здобувачів освіти.

Валентина Новосьолова, PhD
Уроки PISA-2018: аналіз результатів та методичні поради
учителям української мови та літератури

Предметна (галузева) компетентність – набутий учнями у процесі навчання досвід специфічної для певного предмета діяльності, пов'язаної із засвоєнням, розумінням і застосуванням нових знань.

Ключова компетентність – спеціально структурований комплекс характеристик (якостей) особистості, що дає можливість їй ефективно діяти у різних сферах життєдіяльності і належить до загальногалузевого змісту освітніх стандартів.

Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти
(від 23.XI.2011 р. №1392)

Читацька компетентність як предметна –

це інтегрований результат навчальних досягнень учнів, пов'язаних із читацькою діяльністю, здатність до осмисленого набуття знань і вмінь, передбачених конкретною програмовою темою та шкільним курсом літератури загалом, система ціннісно-світоглядних та естетичних орієнтацій, сформованих на матеріалі високохудожніх творів, а також здатність до цільового застосування комплексу предметних знань, умінь і способів діяльності в нових навчальних і життєвих ситуаціях.

Яценко Таміла, доктор філологічних наук
Розвиток читацької компетентності учнів ліцею у контексті нової парадигми
шкільної літературної освіти

Читацька компетентність як ключова —

це якість, що виявляється в готовності та здатності особистості самостійно здобувати і застосовувати пов'язані з читанням знання і вміння для здійснення читацької діяльності, читацького й особистісного саморозвитку.

Яценко Таміла, доктор філологічних наук
Розвиток читацької компетентності учнів ліцею у контексті нової парадигми
шкільної літературної освіти

Читацька компетентність як ключова у нормативних документах

1. У Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти (від 23.XI.2011 р. №1392) читацької компетентності не зазначено.
2. До десяти ключових компетентностей в Концепції Нової української школи читацької компетентності теж не внесено. Деякі вміння визначені у «Новій українській школі» як спільні для всіх компетентностей, зокрема «уміння читати і розуміти прочитане».
3. У проєкті Держстандарту 2019 року визначено зміст ключової компетентності «вільне володіння державною мовою» й передбачено формування комунікативної, читацької та інших ключових компетентностей.

Вимоги до результатів навчання здобувачів/здобувачок освіти, які сприятимуть формуванню читацької грамотності відповідно до Проєкту Держстандарту

- взаємодіяти з іншими особами усно, сприймати й використовувати інформацію для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях
- сприймати, аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в текстах різних видів, медіатекстах та використовувати її для збагачення свого досвіду
- висловлювати думки, почуття та ставлення, взаємодіяти з іншими особами письмово та в режимі реального часу, дотримуватися норм літературної мови

Оцінювання читацької грамотності за шкалою PISA 2018

РІВЕНЬ КОМПЕТЕНТНОСТІ PISA	ТИПОЛОГІЯ ПРОЦЕСУ ЧИТАННЯ ПЕРЕДБАЧАЄ ТАКІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЙ		ВРАХОВУЄ ЧИТАЦЬКІ ВМІННЯ
РІВЕНЬ ВІДТВОРЕННЯ	знаходити інформацію	отримувати доступ до інформації й знаходити її в тексті	НА ОСНОВІ ТЕКСТУ (запам'ятовування, розуміння, застосування)
		шукати й відбирати текст	
РІВЕНЬ ВСТАНОВЛЕННЯ ЗВ'ЯЗКІВ	розуміти	сприймати безпосереднє значення	
		інтегрувати значення й формувати умовиводи	
РІВЕНЬ МІРКУВАННЯ	осмислювати й оцінювати	оцінювати якість і достовірність інформації	НА ОСНОВІ ПОЗАТЕКСТОВИХ ЗНАНЬ (аналіз, синтез, оцінка)
		осмислювати зміст і форму тексту	
		виявляти й долати суперечності	

Будова завдання для визначення рівня читацької грамотності PISA

Текст, у якому описано певну життєву ситуацію (пояснення, аргументація, таблиця, графік, схема тощо).

До тексту сформульовано 14-15 завдань, відповідь на які передбачають уміння учнів працювати з інформацією, створювати власну версію ситуації, залучивши свій досвід.

Серед них – відкриті завдання та завдання на вибір відповіді з комплексу відповідей, встановлення відповідностей та послідовностей, прогнозування з використанням власного досвіду, моделювання ситуації, графічні завдання тощо.

Типологія текстів PISA (автор — Е. Верлих)

Одиничний текст має певного автора або групу авторів, час написання або дату публікації та назву.

Множинні — декілька текстів, які мають спільну тематику, однак написані різними авторами, опубліковані в різний час або мають різні заголовки чи номери.

Цілісний — це звичайний повний текст, з яким зазвичай працюють на уроках.

Перерваний текст передбачає подання інформації у вигляді списків, таблиць, графіків, діаграм тощо, на основі яких щось потрібно з'ясувати.

У **змішаних** текстовий фрагмент комбінований графічними елементами або списками.

Що повинен уміти учень, який досягнув базового рівня грамотності відповідно до Національного звіту

- визначати головну думку тексту помірного обсягу
- розуміти смислові зв'язки або пов'язувати значення в незначній за обсягом частині тексту, коли інформація не є очевидною й передбачає формулювання простих висновків та/або коли в тексті є інформація, яка відволікає увагу
- вибирати сторінку електронного тексту й заходити на неї, керуючись явними, хоча подекуди й складними підказками, а також знаходити один чи більше фрагментів інформації на основі кількох, частково неявних, критеріїв
- пояснити загальну мету помірного за обсягом і прозорого за змістом тексту чи призначення конкретних його деталей
- пояснити прості візуальні чи графічні особливості тексту
- порівнювати певні міркування й оцінювати те, що їх підтверджує, спираючись на короткі, явні твердження
- включати порівняння або протиставлення на основі однієї якоїсь характеристики в тексті

Бути компетентним читачем —

це швидко адаптовуватися в змінному контексті, ефективно комунікувати, самонавчатися, грамотно оцінюючи інформацію на різних типах носіїв (паперових/цифрових) та з різних джерел і вправно оперувати нею.

Валентина Новосьолова, PhD

Уроки PISA-2018: аналіз результатів та методичні поради
учителям української мови та літератури

Завдання на пошук інформації

Аналіз виконаних учнями учасниками завдань, спрямованих на **пошук інформації**, засвідчив низку проблем у сформованості читацьких умінь:

- розгубленість за наявності надлишкової інформації;
- утруднення з добором потрібної інформації з різних джерел;
- брак навичок залучати власний досвід для сприйняття тексту;
- ускладнення із систематизацією інформації за допомогою графічних об'єктів.

Завдання на розуміння тексту

У процесі **розуміння** тексту виявлено такі труднощі:

- безпорадність у залученні до інтерпретації фактів власного досвіду й здобутих знань;
- дослівне відтворення або переказування завдання або фрагментів тексту;
- підміна аргументованих висновків надмірним моралізаторством;
- надмірна абстрактність і нелогічність висновків.

Завдання на осмислення й оцінювання тексту

У процесі **осмислення** й **оцінювання** тексту вини кали інші проблеми, як-от:

- нездатність оцінити форму написаного й те, наскільки зміст і форма пов'язані з цілями автора та його думкою;
- брак навичок апелювати до власних знань, по зиції чи поглядів поза межами тексту;
- невміння аналізувати різні погляди на предмет обговорення;
- безпорадність із різнобічним аналізом змісту й форми прочитаного твору;
- підміна осмислення змісту переказом тексту;
- нерозуміння різниці між поняттями «аргументовано суперечити» й «засуджувати або сперечатися»;
- підміна оцінювання банальними твердженнями;
- невиправдана багатослівність;
- нездатність розпізнавати підтекст.

Цифрові методи організації читачької діяльності

Вправи Олени Горошкіної

[HTTPS://DOCS.GOOGLE.COM/DOCUMENT/D/1KIOBGQ9ZKHDL3SNC
WUZZVFMWXJZCODCNJQU_K3O2ECQ/EDIT?FBCLID=IWAR0NOXCA8H
JOTM5SRFNPIYMQ3CXF7-P_EXTYT95S8TCCZQA98JKHLYRW70](https://docs.google.com/document/d/1KIOBGQ9ZKHDL3SNCWUZZVFMWXJZCODCNJQU_K3O2ECQ/edit?fbclid=IWAR0NOXCA8H_JOTM5SRFNPIYMQ3CXF7-P_EXTYT95S8TCCZQA98JKHLYRW70)

Вправа 5. Працюймо з текстом

I. Як часто вам доводиться відмовляти або заперечувати? Чи завжди достатньо сказати «ні»?

II. 1. Прочитайте текст. Розгляньте схему. Як пов'язані між собою зміст тексту й схеми (тематично, причиново-наслідково, ілюстраційно тощо)?

Текст. Повернувшись додому, я спробував здійснити декілька експериментів зі словом «ні» у звичайних ситуаціях. Як хобі я почав продавати системи для пом'якшення води в компанії одного мого знайомого. Мій підхід був простим: «Місіс Сміт, я хочу коротко продемонструвати те, чим корисною для вас може стати система пом'якшення води. Можливо, вона вас зацікавить, а може, й ні. Я цього не знаю. Коли ви хочете більше дізнатися про це, буду радий показати систему. Якщо зацікавитесь – чудово, а якщо ні – теж добре. Я звернуся до інших». Упродовж кількох місяців продажу цих систем я заробив більше грошей, ніж коли літав реактивними літаками. Основною причиною цього стало те, що я ... (Джим Кемп, уривок із книги «Спершу скажи "НІ". Інструменти професійного переговорника». Джерело: <https://books.google.com.ua/>)

Вправа 5. Працюймо з текстом

2. Що, на вашу думку, могло стати основною причиною збільшення прибутків автора?

А. Він давав змогу своїм потенційним клієнтам сказати йому «ні».

Б. Він звертався до своїх клієнтів повторно.

В. Він безкоштовно надавав їм у користування систему для пом'якшення води.

Г. Він змінив місце роботи.

3. Сформулюйте на основі тексту основні вимоги до реклами. Прорекламуйте одну з прочитаних вами книжок. Які тактики використаєте, відповідаючи на відмову слухачів прочитати рекламовану книжку?

Завдання Ольги Ніколенко

Форма «Розповідь з використанням ІКТ»

(за О.Ніколенко)

Прийоми

- Розповідь у чаті
- Підготовка презентації з доповіддю
- Створення буктрейлера
- Підготовка поста для соцмереж
- Розповідь у формі емейлу

Приклади

- Напишіть емейл сучасному письменникові, які мають свій сайт
- Підготуйте буктрейлер улюбленого твору
- Розкажіть у чаті про враження від прочитаної книги

Завдання Дмитра Дроздовського

Степан Радченко з роману «Місто»

Змалюйте героя роману у вигляді математичної функції.

Накресліть графік функції на математичній площині.

Саме визначення осей на координатній площині дасть можливість подивитися на динаміку внутрішнього й зовнішнього у житті героя.

Завдання Жанни Клименко

КЛИМЕНКО Ж.В. ДИВА ВІЗУАЛІЗАЦІЇ,
АБО ЯК ЗРОБИТИ ЗНАННЯ ВИДИМИМИ, А УРОКИ ЛІТЕРАТУРИ НЕЗАБУТНІМИ.
ВСЕСВІТНЯ ЛІТЕРАТУРА В ШКОЛАХ УКРАЇНИ, 2019 Р

Основні види візуалізації

СХЕМАТИЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ кількісної інформації, яка відповідає на запитання «скільки?». До цієї групи відносять кругові та стовпчикові діаграми, лінійний графік, гістограми і таблиці.

ВІЗУАЛЬНЕ ПРЕДСТАВЛЕННЯ даних для розширення уявлень про об'єкт. Наприклад, ієрархічна карта, семантична мережа, діаграма Венна.

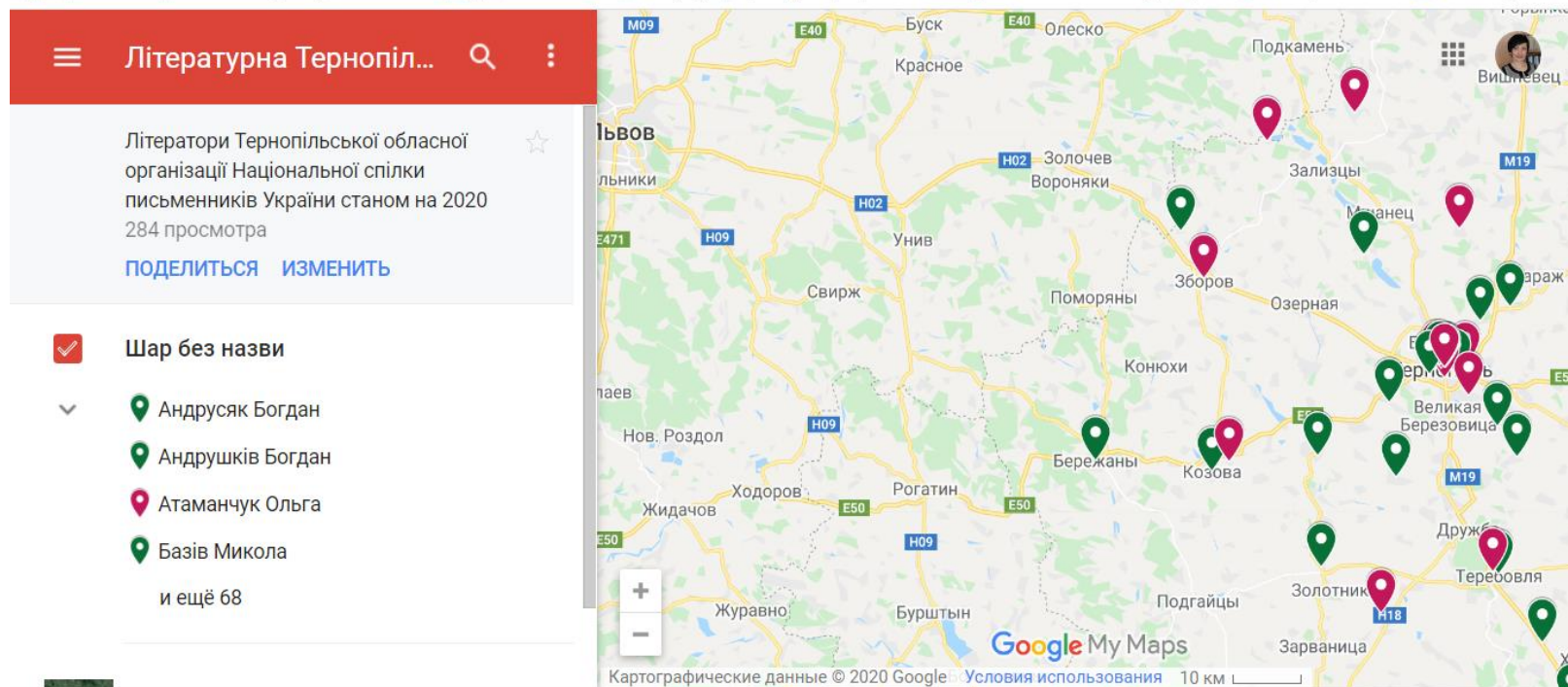
КОНЦЕПТУАЛЬНА ВІЗУАЛІЗАЦІЯ дає змогу представити складні концепції, ідеї і плани за допомогою концептуальних карт, діаграм Ганта, графіків з мінімальним шляхом та інших подібних видів діаграм.

МЕТАФОРИЧНА ВІЗУАЛІЗАЦІЯ подає інформацію і відображає її основні характеристики за допомогою метафор (наприклад, схеми у вигляді дерева, піраміди, будинку тощо). Яскравим прикладом є мапа метро.

КОМБІНОВАНА (СКЛАДНА) ВІЗУАЛІЗАЦІЯ поєднує в собі елементи всіх інших візуалізацій. До неї відносять комікси, навчальні карти тощо .

Літературна мапа Тернопільщини

https://www.google.com/maps/d/viewer?mid=12w8SIHt6c6GHEmjtO4iZTN_odys-idMH&ll=49.5774137826253%2C24.924004275669745&z=9&fbclid=IwAR2VhYWSFzgu66C7SYS6Og7jMRZsx-H9c_d9QZxOekzbYQpMObxS_Hb19Zk

MOODLE
FLOOBAROO

GOOGLE CLASSROOM
CLASSTIME

GOOGLE FORMS+
GOOGLE DOCS
EMAIL

Сервіс для створення
навчального середовища

сайти Google
sites.google.com

Сервіс для створення спільні
документів, для групової
работы

текстові документи
[Google docs.google.com](https://docs.google.com)

Сервіс для створення
таблиць, органайзерів, среда
для спільної групової роботи

таблиці Google

Середовище для спільного
планування

календар Google
google.com/calendar

Сервіс для створення
інтерактивних робочих
документів, схем, діаграм,
малюнків –

малюнки Google

Сервіс для створення
інтерактивних тестів
самоперевірки

[Learningapps.org](https://learningapps.org)